

Protocol per a l'atenció i l'acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius

Desembre 2023

Índex

1. Justificació i objectius	3
1.1. Justificació	3
1.2. Objectius	3
Àmbit d'aplicació	4
2. Glossari	5
3. Marc legal	8
4. Comunicació	14
4.1. Des de la mare/pare/tutor o tutora legal, o l'alumne o alumna en cas que sigui major de 16 anys	14
4.2. Des de l'equip docent	15
4.3. Del mateix alumne o alumna, en cas que sigui menor de 16 anys	15
5. Proposta d'actuacions	16
5.1. Quan la demanda la fa la família	16
5.2. Quan la demanda la fa l'equip docent o altres professionals del centre	16
5.3. Quan la demanda la fa l'alumne o alumna menor de 16 anys	17
5.4. Quan la demanda la fa l'alumne o alumna major de 16 anys	17
Actuació en situació de desacord amb la família i protecció del menor	17
6. Mesures d'atenció i acompanyament a l'alumnat transgènere	19
6.1. Mesures organitzatives i educatives	19
6.2. Mesures per a l'alumne o alumna transgènere	20
6.3. Mesures per al grup classe	20
6.4. Mesures per a les famílies	20
7. Aprenentatge i millora contínua	22
Annexos	23
Annex 1	23
Annex 2	24

1. Justificació i objectius

1.1. Justificació

Els centres educatius són espais de socialització, per tant, són el marc idoni on treballar els valors de la igualtat, el dret a la diferència i el respecte als drets humans.

D'acord amb la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, el respecte a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o expressió de gènere ha de ser efectiu en tot el sistema educatiu. Els centres han de constituir un entorn amable on l'alumnat pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere i expressió de gènere.

L'existència del Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius permet dotar els centres i el professorat d'una eina específica que garanteixi el desenvolupament integral dels alumnes en la seva diversitat, estableix un marc comú d'actuació i afavoreix la coordinació dels diferents agents implicats mitjançant un circuit sistematitzat.

El protocol s'emmarca en la normativa vigent i ofereix orientacions i pautes d'actuació per a l'atenció i acompanyament adequats de l'alumnat transgènere, amb la finalitat de garantir el lliure desenvolupament de la seva personalitat, la no-discriminació, i la millor resposta educativa de cara a garantir el seu desenvolupament integral.

Cal valorar la importància de la informació i la formació de la comunitat educativa, amb l'objectiu que el centre educatiu sigui inclusiu, amb defensa de l'equitat i de la justícia social que han de permetre crear la societat que desitgem, minvant el fracàs i l'exclusió i augmentant la qualitat educativa per a tots els alumnes sense excepcions.

1.2. Objectius

Missió

Garantir el lliure desenvolupament de l'alumnat transgènere als centres educatius i facilitar actuacions i mesures per a la seva atenció i acompanyament.

Objectiu general

Posar a l'abast dels centres educatius orientacions i pautes d'actuació per a l'atenció i acompanyament adequats de l'alumnat transgènere de cara a garantir el seu lliure desenvolupament.

Objectius específics

- Fomentar la implementació de mesures d'atenció i acompanyament a l'alumnat transgènere als centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya.
- Establir un circuit de coordinació entre els diferents membres de la comunitat escolar i educativa implicats en el protocol.
- Informar i formar el professorat i el personal del centre, l'alumnat i les seves famílies sobre la necessitat d'abordar la identitat de gènere i expressió de gènere com a factor que reconeix i dona valor a la diversitat i que consolida un sistema educatiu inclusiu.

Àmbit d'aplicació

El protocol següent és aplicable a tots els centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya.

2. Glossari

Assetjament LGBTIfòbic

Qualsevol acció o comportament de caràcter ofensiu, hostil, coercitiu, humiliant, degradant o intimidant exercit contra la dignitat d'una persona que se surt de la norma heterosexual i el sistema normatiu de gènere.

Bifòbia

Aversió (sentiment d'odi, fàstic o rebuig) envers la bisexualitat o les persones bisexuals.

Binarisme

Model social de representació dels gèneres en el qual es dona per fet que tothom s'identifica exclusivament com a home masculí o dona femenina. El binarisme ens fa pensar que només caben dues categories de sexe (mascle i femella), dues identitats de gènere (home i dona), dues expressions de gènere (masculina i femenina), i dues orientacions sexuals (heterosexual i homosexual), excloent-ne les realitats que van més enllà dels conceptes tradicionals d'home i dona.

Bisexual

Persona que sent atracció afectivosexual envers persones d'altres gèneres, no necessàriament alhora, de la mateixa forma o amb la mateixa intensitat.

Coeducació

Acció educadora que potencia la igualtat real d'oportunitats i valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de dones i homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes, homofòbics, bifòbics, transfòbics o androcèntrics, ni actituds discriminatòries per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

Conductes d'odi i discriminació

Comportaments i actituds individuals, socials i institucionals que propicien un tracte d'inferioritat a persones o grups socials pels seus trets o atributs, ja sigui la seva orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere (conductes homofòbiques, bifòbiques i transfòbiques), algun tipus de discapacitat (conductes capacitistes), el seu origen ètnic, racial o nacional (conductes racistes), el fet de ser estranger o estrangera (conductes xenòfobes), o bé el seu sexe (conductes sexistes).

Expressió de gènere

Manera en què una persona manifesta exteriorment elements que tenen a veure amb el gènere, sigui a través de la indumentària o l'aparença en general, de les característiques físiques o la veu, de les maneres, les afinitats, que ve marcada socialment per allò que s'espera dels homes i les dones. L'expressió de gènere pot coincidir amb el sexe genital o amb la identitat sexual de la persona o pot no coincidir-hi.

Gai

Home que sent atracció sexual i afectiva per altres homes.

Gènere

Construcció social que identifica les persones en néixer en funció del seu sexe biològic.

Heteronormativitat

Sistema de pensament que presumeix que l'heterosexualitat és l'orientació sexual normal o natural i la privilegia per sobre de la resta d'orientacions. L'heteronormativitat és el concepte que descriu la norma de gènere.

Homofòbia

Aversió (sentiment d'odi, fàstic o rebuig) a l'homosexualitat o a les persones homosexuals. L'homofòbia va ser condemnada pel Tribunal Europeu dels Drets Humans el 1981 i pel Consell d'Europa el 1984.

Homosexual

Persona que se sent físicament, emocionalment i sexualment atreta per les persones del mateix sexe.

Identitat de gènere

Sentiment de pertinença a un gènere determinat. Vivència interna i individual del sexe tal com cada persona la sent i autodefineix, que pot o no correspondre amb el sexe assignat en néixer.

Interseccionalitat

Teoria que sosté que l'experiència de desigualtat i discriminació, o de privilegi, es configura a partir de la interrelació entre diverses categories socials, com el gènere, l'ètnia, la classe social, l'orientació sexual o l'edat. La interseccionalitat és un concepte sorgit del feminisme negre dels Estats Units als anys vuitanta del segle XX per posar de manifest la realitat de les dones negres i els efectes que tenen sobre elles el sexisme i el racisme.

Intersexual

Persona que neix amb les característiques sexuals (genitals externs, gònades, cromosomes i nivells hormonals) que no encaixen en la classificació de masculí o femení.

Lesbiana

Dona que sent atracció sexual i afectiva per altres dones.

Orientació sexual

Implica una atracció emocional, romàntica, sexual i afectiva envers una altra persona. S'acostuma a parlar de tres orientacions sexuals diferents: heterosexualitat, homosexualitat i bisexualitat. L'orientació sexual és independent del propi sexe, de la identitat de gènere i de l'expressió de gènere.

Procés de transició (o de trànsit)

Procés personal i únic d'autoafirmació de la pròpia identitat, diferent en cada cas particular, que persegueix l'adaptació progressiva a la categoria de gènere amb què s'identifica, que difereix de la que se li va assignar en néixer.

Sexe

Conjunt de les peculiaritats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles i fan possible entre ells, mitjançant els processos de conjugació o fecundació adequats, una modificació periòdica de la informació genètica.

Trans*

Terme que s'utilitza per referir-se de manera inclusiva a totes les persones que viuen (contínuament o temporalment) en una categoria de gènere que difereix de la que se li va assignar en néixer.

Transfòbia

Aversió (sentiment d'odi, fàstic o rebuig) a la transsexualitat o a les persones trans*.

3. Marc legal

1. Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)

L'article 2, Principis rectors del sistema educatiu, estableix en l'apartat 1.m. la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

L'article 7, Convivència, manifesta que:

1. Tots els membres de la comunitat escolar tenen el dret a una bona convivència i el deure de facilitar-la.
2. Les regles de convivència als centres educatius s'han de basar genèricament en els principis democràtics i específicament en els principis i normes que deriven d'aquesta llei.

L'article 30, Dret i deure de convivència, estableix que:

1. L'aprenentatge de la convivència és un element fonamental del procés educatiu i així ho ha d'expressar el projecte educatiu de cada centre.
2. Tots els membres de la comunitat escolar tenen dret a convida en un bon clima escolar i el deure de facilitar-lo amb llur actitud i conducta en tot moment i en tots els àmbits de l'activitat del centre.
3. Els centres han de vetllar perquè els membres de la comunitat escolar coneguin la Convenció sobre els drets dels infants.
4. Correspon a la direcció i al professorat de cada centre, en exercici de l'autoritat que tenen conferida, i sens perjudici de les competències del consell escolar en aquesta matèria, el control i l'aplicació de les normes de convivència. En aquesta funció, hi ha de participar la resta de membres de la comunitat educativa del centre.

La direcció del centre ha de garantir la informació suficient i crear les condicions necessàries perquè aquesta participació es pugui fer efectiva.

5. Els centres han d'establir mesures de promoció de la convivència i, en particular, mecanismes de mediació per a la resolució pacífica dels conflictes i fórmules per mitjà de les quals les famílies es comprometin a cooperar de manera efectiva en l'orientació, l'estímul i, quan calgui, l'esmena de l'actitud i la conducta dels alumnes en el centre educatiu.

L'article 33, que tracta sobre protecció contra l'assetjament escolar i contra les agressions, estableix que:

1. El Govern i el Departament han d'adoptar les mesures necessàries per a prevenir les situacions d'assetjament escolar i, si s'escau, afrontar-les de manera immediata, i per a assegurar en tot cas als afectats l'assistència adequada i la protecció necessària per a garantir-los el dret a la intimitat.
2. El Departament ha de posar a disposició dels centres els mitjans necessaris per a atendre les situacions de risc d'assetjament escolar. En cas que resulti imprescindible, es poden

adoptar mesures extraordinàries d'escolarització, i el Departament pot adoptar també, en l'àmbit del personal al seu servei, mesures extraordinàries de mobilitat.

2. Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual (BOE núm. 215, de 7.9.2022)

Aquesta llei orgànica pretén impulsar la prevenció de les violències sexuals i garantir els drets de totes les víctimes, posant les bases per eliminar els obstacles afegits que algunes troben pels factors de discriminació descrits. Per assegurar la prevenció, una resposta efectiva a les víctimes i la sanció proporcional d'aquestes conductes, es confereix una importància central a la posada en marxa de mesures integrals i interdisciplinàries d'actuació institucional i professional especialitzada i coordinada.

En aquest sentit, es desenvolupen mesures de prevenció i sensibilització en diversos àmbits:

Article 7. Prevenció i sensibilització en l'àmbit educatiu

1. El sistema educatiu espanyol inclou, dins dels seus principis de qualitat, la integració de continguts basats en la coeducació i en la pedagogia feminista sobre educació sexual i igualtat de gènere i educació afectivosexual per a l'alumnat, apropiats en funció de l'edat, en tots els nivells educatius i amb les adaptacions i els suports necessaris per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques, respectant en tot cas les competències en matèria d'educació de les comunitats autònomes i en col·laboració amb l'àmbit sanitari.
2. Els currículums de totes les etapes educatives no universitàries han d'incloure continguts formatius sobre l'ús adequat i crític d'internet i les noves tecnologies, destinats a la sensibilització i prevenció de les violències sexuals, la protecció de la privadesa i els delictes comesos a través de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, promovent una educació a la ciutadania digital mitjançant la consecució de competències digitals adaptades a nivell corresponent del tram d'edat.
3. Les administracions educatives han d'impulsar, a les universitats de la competència respectiva, la inclusió dels continguts formatius anteriors en els plans d'estudis conduents a l'obtenció de títols universitaris oficials en què resulti coherent d'acord amb les competències inherents a aquests.
4. Els serveis d'inspecció educativa, o òrgans que les administracions educatives competents determinin, han de vetllar pel compliment i l'aplicació del que preveuen els apartats 1 i 2 d'aquest article en tots els àmbits del sistema educatiu.

3. Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI

L'article 43, Legitimació, estableix que:

1. Qualsevol persona de nacionalitat espanyola major de setze anys pot sol·licitar per si mateixa davant el Registre Civil la rectificació de la menció registral relativa al sexe.
2. Les persones menors de setze anys i majors de catorze poden presentar la sol·licitud per si mateixes, assistides en el procediment pels seus representants legals. En el supòsit de desacord de les persones progenitores o dels representants legals, entre si o amb la persona

menor d'edat, s'ha de procedir al nomenament d'un defensor judicial de conformitat amb el que preveuen els articles 235 i 236 del Codi civil.

3. Les persones amb discapacitat poden sol·licitar, amb les mesures de suport que si s'escau necessitin, la rectificació registral de la menció relativa al sexe.

4. Les persones menors de catorze anys i majors de dotze poden sol·licitar l'autorització judicial per modificar la menció registral del sexe en els termes del capítol I bis del títol II de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de jurisdicció voluntària.

L'article 48, Canvi de nom en el Registre Civil de persones menors d'edat, estableix que:

Les persones trans menors d'edat, hagin iniciat o no el procediment de rectificació de la menció relativa al sexe, tenen dret a obtenir la inscripció registral del canvi de nom per raons d'identitat sexual i complir els requisits que estableix la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

4. Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació

L'objectiu d'aquesta llei és establir els principis i regular les mesures i els procediments per a garantir i fer efectius el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, el respecte a la dignitat humana i la protecció davant qualsevol forma, acte o conducta de discriminació que es doni en l'àmbit territorial d'aplicació d'aquesta llei per raó de, entre d'altres, sexe, orientació, identitat sexual i de gènere o expressió de gènere. Alhora, pretén promoure l'erradicació, entre d'altres, del sexisme, de l'homofòbia o la lesbofòbia, la gaifòbia, la transfòbia, la bifòbia, la intersexofòbia o la LGBTI-fòbia, i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

Article 10. Educació

(...)

7. El departament competent en matèria educativa, d'acord amb el principi de coeducació, ha de vetllar perquè es respecti, en tot el sistema educatiu, en els centres i les entitats de formació, en l'educació d'adults, en la formació de mares i pares, en les activitats esportives escolars i en les activitats d'oci infantil i juvenil, la diversitat pel que fa a la religió o les conviccions, la capacitat o la discapacitat, l'edat, l'origen racial o ètnic, la diversitat sexual i afectiva, l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere, els diferents models de família o qualsevol altra condició social o personal a què fa referència aquesta llei. En aquest sentit, el dit departament:

- a) Ha d'incorporar el principi de coeducació en els plans d'acció tutorial i els plans i reglaments de convivència dels centres educatius.
- b) Ha de vetllar perquè els continguts dels materials escolars, educatius i formatius, en qualsevol format, i el llenguatge que s'hi emprin tinguin en compte la diversitat i evitin qualsevol mena de discriminació per aquest motiu.
- c) Ha de garantir el desplegament del que estableix aquest article i vetllar perquè les escoles, els instituts i la resta de centres educatius siguin un entorn amable, en què els alumnes i els professors puguin viure d'una manera natural la diversitat, i contribueixin a crear models positius per a la comunitat educativa.

5. Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (DOGC núm. 5641, de 2.6.2010)

L'article 5, sobre l'interès superior de l'infant o l'adolescent, estableix que:

1. L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha d'ésser el principi inspirador i fonamentador de les actuacions públiques.
3. L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha d'ésser també el principi inspirador de totes les decisions i actuacions que el concerneixen adoptades i dutes a terme pels progenitors, pels titulars de la tutela o de la guarda, per les institucions públiques o privades encarregades de protegir-lo i d'assistir-lo o per l'autoritat judicial o administrativa.
4. Per a determinar l'interès superior de l'infant o l'adolescent se n'han d'atendre les necessitats i els drets, i s'ha de tenir en compte la seva opinió, els seus anhels i aspiracions, i també la seva individualitat dins el marc familiar i social.

6. Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (DOGC núm. 6730, de 17.10.2014)

L'article 12, Educació, disposa que:

1. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per coeducació l'acció educativa que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
3. El principi de coeducació s'ha d'incorporar als plans d'acció tutorial i als plans i reglaments de convivència dels centres educatius.
6. S'ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons. En aquest sentit, s'ha de promoure el desplegament efectiu de plans de convivència amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.

L'article 23, sobre persones transgènere i persones intersexuals, disposa que:

1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat.
2. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les dades relatives a la identitat de gènere de les persones beneficiàries d'aquesta llei.
3. S'ha de garantir, en qualsevol cas, el dret a consulta i a informació específica per a persones transgènere i per a persones intersexuals en àmbits com l'accés al mercat de treball, els tractaments hormonals i les intervencions quirúrgiques o la salut sexual i reproductiva.

4. Les persones transgènere i les persones intersexuals s'han de poder acollir al que estableix aquesta llei sense que calgui cap diagnòstic de disfòria de gènere ni cap tractament mèdic.

7. Acord GOV/2015, de 20 de gener, pel qual s'aprova el Pla d'igualtat de gènere en el sistema educatiu

Els objectius generals d'aquest Pla són:

1. Incorporar la perspectiva de gènere i la igualtat real i efectiva dels homes i les dones en les polítiques educatives.
2. Promoure la coeducació.

8. Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica (DOGC núm. 8762, de 29.9.2022)

En aquest Decret es recull el nou currículum que es configura com un instrument del model educatiu per aconseguir una societat més justa i democràtica, cohesionada, inclusiva, que doni cabuda a totes les persones i on sigui possible la igualtat d'oportunitats i la igualtat real i efectiva entre dones i homes. Una societat fonamentada en una ciutadania crítica, activa i constructiva, que doni resposta a les aspiracions personals i col·lectives, sostenible, digitalitzada, més equitativa, més verda, més feminista, més cohesionada, sense desigualtats socioeconòmiques i més democràtica. Per avançar en la millora del model educatiu, destaquen sis vectors clau que marquen on s'han de focalitzar tots els esforços i totes les estratègies. En destaca:

(...)

- d) La incorporació de la coeducació, en tant que principi rector del sistema educatiu i criteri orientador de l'organització pedagògica dels centres, a tots els nivells i modalitats, és cabdal per afavorir el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe, l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere.

9. Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu (DOGC núm. 7477, de 19.10.2017)

L'article 6, sobre funcions dels centres educatius, disposa que:

Correspon als centres educatius:

- j) Sensibilitzar la comunitat educativa sobre l'educació inclusiva en gènere i promoure la coeducació, a fi de potenciar la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
- k) Vetllar perquè, d'acord amb el principi de la coeducació, la diversitat sexual i afectiva, la identitat de gènere i els diferents models de família siguin respectats en tot l'àmbit educatiu i en el marc del sistema educatiu inclusiu.

10. Decret 155/2010, de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent (DOGC núm. 5753, de 31.12.2020)

Article 4. Consideració d'autoritat pública

4.1. La direcció, en l'exercici de les seves funcions, té la consideració d'autoritat pública i gaudeix de presumpció de veracitat en els seus informes i d'ajustament a la norma en les seves actuacions, llevat que es provi el contrari. Així mateix, en l'exercici de les seves funcions, la direcció és també autoritat competent per defensar l'interès superior de l'infant.

4.2. Les direccions dels centres públics poden requerir la col·laboració necessària a les altres autoritats de les administracions públiques per al compliment de les funcions que els estan encomanades. Així mateix, poden sol·licitar i han de rebre informació dels diferents sectors de la comunitat educativa del seu centre i dels altres òrgans i serveis de l'Administració educativa, amb la finalitat de disposar de la informació suficient del seu centre i de la zona educativa per a l'exercici eficient i eficaç de les seves funcions.

Article 7. Funcions en relació amb la comunitat escolar

La direcció del centre, com a responsable de l'acció educativa que s'hi du a terme, té les funcions següents específicament relacionades amb la comunitat escolar:

- a) Vetllar per la formulació i el compliment de la carta de compromís educatiu del centre, i garantir el funcionament de les vies i els procediments de relació i cooperació amb les famílies, per facilitar l'intercanvi d'informació sobre l'evolució escolar i personal dels seus fills.
- b) Afavorir la convivència en el centre, garantir el compliment de les normes que s'hi refereixen i adoptar les mesures disciplinàries que corresponguin segons les normes d'organització i funcionament del centre i les previsions de l'ordenament. En l'exercici d'aquesta funció, el director o directora del centre té la facultat d'intervenció, directa o per persona tècnicament capacitada a la qual designi, per exercir funcions d'arbitratge i de mediació en els conflictes que es generin entre membres de la comunitat educativa.

11. Resolució ENS/585/2017, de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència als centres educatius dins el marc del Projecte Educatiu de Centre (DOGC núm. 7336, de 24.3.2017)

En aquesta resolució, s'estableix l'obligatorietat dels centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya, d'implementació del Projecte de convivència en el marc del seu projecte educatiu en un termini de 3 anys a partir de la data de publicació de la resolució.

El Projecte de convivència respon a un plantejament integral i global de la convivència. A aquest efecte, estableix la concreció de les mesures de prevenció, detecció i intervenció educatives, i els seus protocols, entre els quals podem trobar aquest.

Aquesta Resolució ha estat modificada parcialment per la Resolució EDU/1753/2020, de 16 de juliol.

4. Comunicació

Aquest protocol s'activarà en el moment que la Direcció rebí una comunicació que al centre hi ha escolaritzat un alumne o una alumna transgènere procedent d'alguna o algunes d'aquestes fonts:

1. Des de la mare/pare/tutor o tutora legal, o l'alumne o alumna en cas que sigui major de 16 d'anys
2. Des de l'equip docent
3. Des del mateix alumne o alumna, en cas que sigui menor de 16 anys

4.1. Des de la mare/pare/tutor o tutora legal, o l'alumne o alumna en cas que sigui major de 16 anys

L'article 43 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGBTI, legitima que tota persona major de setze anys pugui sol·licitar per si mateixa davant el Registre Civil la rectificació de la menció registral relativa al sexe. I l'article 48 explicita que les persones trans menors d'edat, hagin iniciat o no el procediment de rectificació de la menció relativa al sexe, tenen dret a obtenir la inscripció registral del canvi de nom per raons d'identitat sexual, complint amb els requisits que estableix la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

Quan el pare, mare o el tutor o tutora legal, o el mateix alumne o alumna si és major de 16 anys, comunica una identitat de gènere sentida diferent al gènere assignat en néixer i la petició que sigui tractat i anomenat d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifica, el director o directora del centre educatiu, d'acord amb la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, ha de facilitar que el centre educatiu constitueixi un entorn amable i segur perquè l'alumne o alumna pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere i expressió de gènere.

A fi de garantir l'interès superior de l'alumne o alumna, d'acord amb la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, el director o directora del centre educatiu ha de demanar a les famílies que aportin una **comunicació signada** (annex 1) per les persones que exerceixen la pàtria potestat de l'infant o adolescent, en què s'informa que l'alumne o alumna sent una identitat de gènere diferent al sexe assignat en néixer, es comunica que sigui tractat i anomenat d'acord amb el seu nom sentit i conseqüentment s'activi el Protocol.

En cas que l'alumne o alumna sigui major de 16 anys, i no tingui actualitzat el seu nom d'acord amb el seu gènere sentit en el Registre Civil, haurà d'aportar al director o directora del centre educatiu una comunicació signada (annex 2) en què sol·liciti que sigui tractat i anomenat d'acord amb el seu nom sentit i conseqüentment s'activi el Protocol.

4.2. Des de l'equip docent

Quan des de l'equip docent, el tutor o tutora de l'alumne o alumna, o altres professionals del centre detecten de manera reiterada i persistent en el temps la presència de conductes que manifesten una possible identitat de gènere no coincident amb el gènere assignat en néixer, s'ha de comunicar a la direcció del centre per tal d'iniciar el protocol.

4.3. Del mateix alumne o alumna, en cas que sigui menor de 16 anys

Quan sigui el mateix alumne o alumna menor d'edat qui comuniqui a l'equip docent o a la direcció del centre que té una identitat de gènere no coincident amb el sexe assignat en néixer, es duran a terme les mesures corresponents per iniciar el protocol i la recollida d'informació, sempre garantint l'interès superior del menor.

5. Proposta d'actuacions

Un cop rebuda per qualsevol dels canals habilitats la sol·licitud de canvi de nom de l'alumne o alumna, així com la comunicació d'inici de les actuacions del Protocol d'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius, es duran a terme les actuacions següents a fi d'elaborar les mesures més adequades per garantir una atenció i acompanyament òptim per a l'alumne o alumna transgènere.

En funció de l'origen de la petició, distingim 4 procediments d'actuació:

5.1. Quan la demanda la fa la família

La direcció del centre s'ha d'entrevistar amb l'equip docent que acompanya l'alumne o alumna i amb la família a fi d'analitzar la situació i valorar i identificar les mesures d'atenció i d'acompanyament a dur a terme.

Amb la finalitat que el centre dugui a terme un acció coherent i coordinada amb la família i dissenyi actuacions adequades a la singularitat i necessitats de l'alumne o alumna, la família pot aportar un informe dels professionals que acompanyen l'alumne o alumna en el procés de transició (orientadors, unitat de salut...).

La direcció del centre, en funció de les necessitats detectades, un cop escoltada la família i, si escau, amb l'assessorament dels professionals de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) i dels equips d'orientació de centre, ha de proposar les actuacions que cal fer en l'àmbit escolar.

5.2. Quan la demanda la fa l'equip docent o altres professionals del centre

Quan des de l'equip docent, el tutor o tutora de l'alumne o alumna, o altres professionals del centre detecten de manera reiterada i persistent en el temps la presència de conductes que manifesten una possible identitat de gènere no coincident amb el gènere assignat en néixer, es comunica a la direcció del centre.

La direcció del centre, un cop feta la compilació d'informació per part de l'equip docent i/o dels professionals de l'EAP o del personal orientador del centre, s'ha de reunir amb la família a fi d'intercanviar informació i valorar la situació.

En el cas que la família o representants legals dels menors d'edat estiguin d'acord a iniciar tant les actuacions i mesures per posar en marxa el canvi de nom amb el qual s'anomena l'alumne o alumna com les mesures recollides en el protocol, han de trametre a la direcció el model de comunicació (annex 1).

La direcció del centre, en funció de les necessitats detectades, un cop escoltada la família, l'equip docent i, si escau, amb l'assessorament dels professionals de l'EAP i dels equips d'orientació de centre, ha de proposar les actuacions que cal fer en l'àmbit escolar.

5.3. Quan la demanda la fa l'alumne o alumna menor de 16 anys

Quan sigui el mateix alumne o alumna menor d'edat qui comuniqui a l'equip docent o a la direcció del centre que té una identitat de gènere no coincident amb el sexe assignat en néixer, s'han de dur a terme les mesures corresponents per iniciar el protocol.

La direcció del centre, un cop feta la compilació d'informació per part de l'equip docent i/o dels professionals de l'EAP o del personal orientador del centre, farà una reunió amb la família a fi d'intercanviar informació i valorar la situació.

En el cas que la família o representants legals dels menors d'edat estiguin d'acord a iniciar tant les actuacions i mesures per posar en marxa el canvi de nom amb què s'anomena l'alumne o alumna com les mesures recollides en el protocol, hauran de trametre a la direcció el model de comunicació (annex 1) del protocol.

La direcció del centre, en funció de les necessitats detectades, un cop escoltada la família, l'equip docent i, si escau, amb l'assessorament dels professionals de l'EAP i dels equips d'orientació de centre, ha de proposar les actuacions que cal fer en l'àmbit escolar.

5.4. Quan la demanda la fa l'alumne o alumna major de 16 anys

Un cop rebuda la comunicació signada (annex 2) per part de l'alumne o alumna major de 16 anys, la direcció del centre farà entrevistes amb l'equip docent que acompanya l'alumne o alumna a fi d'exposar la situació i valorar i identificar les mesures tant educatives com organitzatives que calen per desenvolupar una actuació individualitzada i òptima per al lliure desenvolupament del jove en el centre educatiu.

La direcció del centre, en funció de les necessitats detectades, un cop escoltat l'alumne o alumna, l'equip docent i, si escau, els equips d'orientació de centre, proposarà les actuacions que cal fer en l'àmbit escolar.

Actuació en situació de desacord amb la família i protecció del menor

En cas que no hi hagi acord entre la família del menor de setze anys i el centre educatiu pel que fa a la valoració de la situació i sempre amb la finalitat de garantir l'interès superior de l'alumne o alumna, la direcció del centre n'ha d'informar la Inspecció d'Educació i valorar, d'acord amb la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, l'existència d'una possible situació de risc o desemparament.

Donat aquest supòsit el director o directora del centre educatiu ha de derivar el fet, d'acord amb l'article 5 de la Llei esmentada, a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, segons el següent model de Notificació de situació de risc o desemparament des dels centres educatius.

6. Mesures d'atenció i acompanyament a l'alumnat transgènere

Amb la finalitat que la comunitat escolar constitueixi un entorn amable i segur on l'alumne o alumna pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere o expressió de gènere, la direcció del centre ha de desenvolupar les mesures genèriques següents que afecten tota la comunitat escolar:

- Planificar una seqüència esglaonada de les mesures de cara a normalitzar la situació i garantir l'interès superior de l'alumne o alumna.
- Coordinar l'actuació i el desplegament de tots els agents implicats en el desenvolupament del protocol.
- Garantir el respecte a la intimitat de l'alumnat en trànsit.

A continuació es proposen mesures d'atenció i acompanyament que cal desenvolupar tant amb l'alumne o alumna, com amb el grup-classe, la família i el centre educatiu.

6.1. Mesures organitzatives i educatives

Són propostes de mesures d'atenció i d'acompanyament que cal dur a terme per garantir que l'alumne o alumna pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere o expressió de gènere en el centre educatiu:

- Indicar a tota la comunitat escolar que es dirigeixi a l'alumne o alumna pel seu nom sentit.
- Adequar les llistes de classe, informes, carnets i altra documentació de caràcter intern o que tingui com a únic destinatari la família o l'alumne o alumna.
- Garantir que en el Registre d'alumnes (RALC) i en tota la documentació generada oficialment (certificats i informes externs, actes d'avaluació, actes de qualificacions, expedient acadèmic, etc.), s'identifiqui la persona d'acord amb el nom que figura en el Registre Civil.
- Sensibilitzar, informar i assessorar la comunitat escolar sobre la diversitat de gènere en la infància i l'adolescència.
- Utilitzar un llenguatge inclusiu i no sexista que prevegi la diversitat de gènere en els documents del centre.
- Facilitar la formació al professorat, al personal de suport educatiu i al personal PAS sobre diversitat de gènere i demanar al Departament d'Educació, si escau, assessorament sobre el desenvolupament del protocol.
- Orientar els professionals del centre educatiu, amb el suport, si escau, de l'EAP del centre.
- Garantir que en tot moment l'alumne o alumna pugui viure lliurement, d'acord amb les NOFC, la seva expressió de gènere.
- Garantir l'accés als lavabos i als vestuaris que li corresponen d'acord amb la seva identitat de gènere sentida, buscant sempre la solució més adequada per a tot l'alumnat.
- Aplicar, en cas de possible situació d'assetjament, el Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu.

6.2. Mesures per a l'alumne o alumna transgènere

Són propostes de mesures d'acompanyament per dur a terme amb l'alumne o alumna, de cara a garantir que pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere o expressió de gènere en el centre educatiu, les següents:

- Fer-lo partícip, tant com sigui possible, d'acord amb una planificació temporal acordada, de l'elaboració de les mesures d'atenció i acompanyament pel que fa a ell o ella mateixa, a nivell de grup-classe i de centre educatiu.
- Oferir un tutor o tutora individual que acompanyi l'alumne o alumna en el seu procés en l'àmbit escolar.
- Garantir el seguiment i l'acompanyament de l'alumne o alumna en el seu procés de transició i al llarg de l'escolarització, tant per part del seu tutor o tutora, com de l'EAP o dels orientadors o orientadores del centre, si escau.

6.3. Mesures per al grup classe

Són propostes de mesures d'acompanyament per dur a terme amb el grup classe, de cara a garantir que pugui viure de manera natural la seva identitat de gènere o expressió de gènere en el centre educatiu, les següents:

- Sensibilitzar i treballar amb el grup classe qüestions relatives a la identitat de gènere i l'expressió de gènere, com un factor que reconeix i dona valor a la diversitat i que consolida un sistema educatiu inclusiu.
- Notificar al grup-classe, previ treball amb les famílies, el procés de trànsit d'un company o companya, després de rebre el consentiment de l'alumne o alumna i la seva família.
- Garantir la realització d'activitats no segregades per sexe.
- Treballar les unitats didàctiques per a la prevenció de conductes d'odi i discriminació per identitat de gènere del Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu.
- Fer activitats per grup a l'aula o sortides escolars tenint present la xarxa d'amistats de l'alumne o alumna de cara a afavorir-ne l'acompanyament i la inclusió en el grup.
- Afavorir espais de relació a l'aula.

6.4. Mesures per a les famílies

Són propostes de mesures d'acompanyament per dur a terme amb les famílies de l'alumnat del centre educatiu, les següents:

- Implementar sessions de sensibilització sobre la diversitat de gènere, especialment adreçades a les mares i pares del grup classe on es troba l'alumne o alumna transgènere.
- Informar de l'existència d'associacions de famílies LGBTI que ofereixen formació, acompanyament i recursos a les famílies que ho requereixin, dins del territori.
- Informar de la Xarxa de Servei d'Atenció Integral LGBTI+ de Catalunya.

- Implementar les unitats formatives del web Família i Escola. Junts per l'educació del Departament d'Educació, que treballen l'educació en valors, la igualtat de gènere, així com la prevenció de conductes d'odi i discriminació.

7. Aprenentatge i millora contínua

El Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius té com a valor afegit que:

1. Ofereix un circuit amb orientacions i un marc comú d'actuació que cada centre ha d'actualitzar.
2. Coordina i dona coherència a les accions dels diferents agents educatius implicats.
3. Incorpora l'**aprenentatge organitzatiu** com a element de millora.

Una vegada s'ha activat el protocol i s'han desenvolupat les actuacions corresponents, és necessari valorar l'eficàcia del circuit, dels processos, detectar els punts febles i fer les propostes de millora corresponents per tal d'aconseguir el màxim ajustament possible a les necessitats de l'alumnat.

Annexos

Annex 1

MODEL DE COMUNICACIÓ PER PART DE LES FAMÍLIES DE SOL·LICITUD DE CANVI DE NOM AL CENTRE EDUCATIU DEL SEU FILL O FILLA D'ACORD AMB EL GÈNERE SENTIT, AIXÍ COM DE L'ACTIVACIÓ DEL PROTOCOL PER A L'ATENCIÓ I ACOMPANYAMENT DE L'ALUMNAT TRANSGÈNERE ALS CENTRES EDUCATIUS

..... amb DNI en qualitat de
(nom i cognoms) mare/pare/tutor o tutora
mare/pare/tutor o tutora legal

..... amb DNI en qualitat de
(nom i cognoms) mare/pare/tutor o tutora
mare/pare/tutor o tutora legal

SOL·LICITEM:

Que el nostre fill o filla o menor tutelat sigui tractat/ada i anomenat/ada amb el nom amb què s'identifica:

Nom i cognoms d'acord amb el Registre Civil

Nom amb què s'identifica

Així com l'activació del protocol per a l'atenció i acompanyament del nostre fill o filla o menor tutelat en aquest centre educatiu.

Signatures (caldran les signatures dels titulars de la pàtria potestat)

Data

DIRECTOR/A DEL CENTRE EDUCATIU

Annex 2

MODEL DE COMUNICACIÓ PER PART DE L'ALUMNE O ALUMNA MAJOR DE 16 ANYS DE CANVI DE NOM AL CENTRE EDUCATIU D'ACORD AMB EL GÈNERE SENTIT, AIXÍ COM DE L'ACTIVACIÓ DEL PROTOCOL PER A L'ATENCIÓ I ACOMPANYAMENT DE L'ALUMNAT TRANSGÈNERE ALS CENTRES EDUCATIUS

..... amb DNI
(nom i cognoms) com a alumne o alumna
d'aquest centre educatiu

SOL·LICITO:

Ser tractat/ada i anomenat/ada amb el nom amb què m'identifico:

Nom i cognoms d'acord amb el Registre Civil

Nom amb què m'identifico

Així com l'activació del protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius.

Signatura

Data

DIRECTOR/A DEL CENTRE EDUCATIU